

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра філософії

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

Рівень вищої освіти – третій освітньо-науковий рівень

Ступінь вищої освіти – доктор філософії

Галузь знань – 08 «Право» /29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність – 081 «Право» / 293 «Міжнародне право»

Харків – 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «Організація та методологія наукових досліджень»: галузь знань 08 «Право» / 29 «Міжнародні відносини», спеціальність 081 «Право» / 293 «Міжнародне право», освітньо-кваліфікаційний рівень третій (доктор філософії). Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 22 с.

Розробники:

Данильян Олег Геннадійович – завідувач кафедри філософії, доктор філософських наук, професор;

Дзьобань Олександр Петрович – професор кафедри філософії, доктор філософських наук, професор;

Калиновський Юрій Юрійович – професор кафедри філософії, доктор філософських наук, професор;

Затверджено на засіданні кафедри філософії
(протокол № 17 від 23 червня 2020 р.)

Завідувач кафедри _____ О. Г. Данильян

З М І С Т

1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Очікувані результати навчання.....	5
3. Програма навчальної дисципліни.....	8
4. Обсяг і структура навчальної дисципліни.....	14
5. Теми лекційних і практичних занять.....	15
5.1. Теми лекційних занять.....	15
5.2. Теми практичних занять.....	16
6. Форми педагогічного контролю, засоби та критерії оцінювання результатів навчання	16
7. Інформаційне забезпечення навчальної дисципліни.....	19

1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Організація та методологія наукових досліджень» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки докторів філософії, галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право» / 293 «Міжнародне право».

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 8	Галузь знань – 08 «Право» /29 «Міжнародні відносини»	Обов’язкова	Обов’язкова
Модулів – 3		Рік підготовки: 1-й семестр	Рік підготовки: 1-й семестр
Загальна кількість годин – 240	Спеціальність – 081 «Право» / 293 «Міжнародне право»	2-й	2-й
		Лекції 60 год. Практичні заняття 20 год. Самостійна робота 160 год.	Лекції 60 год. Практичні заняття – Самостійна робота 180 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2-4, самостійної роботи – 8-10	Освітньо-науковий рівень – третій (доктор філософії)	Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (іспит)	Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (іспит)

Мета навчальної дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії загальних уявлень про теоретико-методологічні основи науково-дослідницької діяльності, правила виконання науково-дослідної діяльності, отримання навичок володіння методами оформлення та порядку представлення результатів різних дослідницьких робіт та використання цих навичок у професійній діяльності.

Завдання:

– сформувати системні знання щодо головних проблем та ідей сучасної гносеології й епістемології; шляхів наукового пізнання світу, функціонування наукового знання у сучасному інформаційному суспільстві, особливостей взаємозв’язку науки й освіти з сучасними соціальними і правовими проблемами; привити стійкі знання щодо наукової термінології й основних методів та принципів наукових досліджень;

– ознайомити з теоретико-методологічними, методичними та організаційними аспектами здійснення науково-дослідницької діяльності;

– сформувати уміння аналізувати та розв’язувати практичні завдання, пов’язані з організацією наукових досліджень, із застосуванням конкретних методів і технологій дослідження соціально-правових систем і процесів; з оформленням і презентацією результатів наукових досліджень; знання основних форм організації навчального процесу і оволодіти навичками алгоритму їх використання;

– сформувати уміння й навички застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у наукових дослідженнях; визначення перспективних напрямків наукових досліджень у предметній сфері професійної діяльності; адаптації сучасних досягнень науки і наукомістких технологій до науково-дослідного процесу; роботи з науковими текстами.

Пререквізити: «Філософія», «Форми (джерела) права»;

Постреквізити: «Педагогіка та психологія вищої школи».

Мова навчання – українська.

2. Очікувані результати навчання з дисципліни

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії повинен демонструвати такі результати навчання:

1.	Вміти застосовувати принципи наукової та професійної етики.
2.	Вміти здійснювати процедуру встановлення інформаційної цінності джерел шляхом порівняльного аналізу з іншими джерелами.
3.	Знати принципи фінансування науково-дослідної роботи та структури кошторисів на її виконання, вміння підготувати запит на отримання фінансування, звітну документацію.
4.	Вміти ініціювати, організувати та проводити комплексні дослідження в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності, які приводять до отримання нових знань.
5.	Вміти формулювати робочі гіпотези досліджуваної проблеми, які мають розширювати і поглиблювати стан наукових досліджень в обраній сфері.
6.	Вміти збирати, обробляти та аналізувати теоретичні та прикладні дослідження провідних зарубіжних вчених; формулювати мету власного наукового дослідження як складову загальноцивілізаційного процесу.
7.	Брати участь у формуванні команди дослідників для вирішення локальної задачі (формулювання дослідницької проблеми, робочих гіпотез, збору інформації, підготовки пропозицій).
8.	Вміти з нових дослідницьких позицій формулювати загальну методологічну базу власного наукового дослідження, усвідомлювати

9.	його актуальність, мету і значення для розвитку інших галузей науки, суспільно-політичного, економічного життя, пам'яткоохоронної та музейної діяльності, національної чи світової духовної та матеріальної культури. Ініціювати, організувати та проводити комплексні дослідження в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності, які приводять до отримання нових знань.
10.	Вміти застосовувати нові цілісні знання у власних наукових дослідженнях та у професійній практиці.
11.	Здатність презентувати свої знання на рівні достатньому для усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження.
12.	Вміти спілкуватися в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю в галузі наукової та професійної діяльності, в тому числі і на міжнародному рівні, демонструючи системний науковий світогляд та культурний кругозір.
13.	Здійснювати професійну презентацію результатів своїх досліджень на міжнародних наукових конференціях, семінарах.
14.	Вміти спілкуватись в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю в певній галузі наукової та/або професійної діяльності.
15.	Вміти кваліфіковано відображати результати наукових досліджень у наукових статтях, опублікованих як у фахових вітчизняних виданнях, так і у виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз.
16.	Здатність використовувати сучасні інформаційні та комунікативні технології при спілкуванні, обміні інформацією, зборі, аналізі, обробці, інтерпретації джерел; здійснювати публікацію джерел з дотриманням основних археографічних правил.

Навчальна дисципліна забезпечує набуття здобувачами вищої освіти ступеня доктора філософії результатів навчання, визначених освітньо-науковою програмою «Право», а саме:

Загальних компетентностей:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання в професійній діяльності у стандартних та нестандартних ситуаціях.

ЗК5. Уміння грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати.

ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК11. Здатність приймати неупереджені і вмотивовані рішення.

ЗК12. Здатність визначати інтереси і мотиви поведінки інших осіб.

ЗК14. Здатність до креативності у предметно-практичній діяльності відповідно до соціальних статусів и модусів.

Спеціальних компетентностей:

СК1. Здатність формулювати наукову проблему, робочі гіпотези досліджуваної проблеми, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики

СК2. Уміння збирати, опрацювати та аналізувати правові джерела (нормативні акти, доктринальні джерела, судову практику).

СК3. Здатність до аналітичного оцінювання правової проблеми.

СК4. Здатність до опрацювання та аналізу інформації для правового дослідження.

СК5. Здатність до побудови правових моделей і перевірка їх адекватності.

СК6. Знання провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, наукові школи та фундаментальні праці у галузі дослідження, формулювання мети власного наукового дослідження як складової загальноцивілізаційного процесу.

СК7. Вміння формулювати та обґрунтовувати юридичні висновки, пропозиції, рекомендації.

СК8. Здатність здійснювати аналіз законодавчих текстів та їх експертизу.

СК9. Ведення діалогу й аргументування під час наукових і ділових дискусій, переговорів, судових дебатів, публічного виступу в судах та інших органах.

СК10. Здатність до написання наукового дослідження правової проблеми або статті у фахове видання.

СК11. Достатнє знання англійської мови для читання, писання та представлення статей, а також спілкування з іншими науковцями та практиками.

СК12. Знання методологічних принципів та методів правового дослідження.

Програмних результатів навчання:

ПРН1. Вміти застосовувати нові цілісні знання у власних наукових дослідженнях та у професійній практиці.

ПРН2. Вміти застосовувати принципи наукової та професійної етики.

ПРН3. Здатність презентувати свої знання на рівні, достатньому для усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження.

ПРН4. Вміти формулювати робочі гіпотези досліджуваної проблеми, які мають розширювати і поглиблювати стан наукових досліджень в обраній сфері.

ПРН5. Вміти спілкуватися в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю в галузі наукової та професійної діяльності, в тому числі і на міжнародному рівні, демонструючи системний науковий світогляд та культурний кругозір.

ПРН6. Вміти збирати, обробляти та аналізувати теоретичні та прикладні дослідження провідних зарубіжних вчених; формулювати мету

власного наукового дослідження як складову загальноцивілізаційного процесу.

ПРН7. Вміти здійснювати процедуру встановлення інформаційної цінності джерел шляхом порівняльного аналізу з іншими джерелами.

ПРН8. Знати принципи фінансування науково-дослідної роботи та структури кошторисів на її виконання, вміння підготувати запит на отримання фінансування, звітну документацію.

ПРН9. Здійснювати професійну презентацію результатів своїх досліджень на міжнародних наукових конференціях, семінарах.

ПРН10. Вміти ініціювати, організовувати та проводити комплексні дослідження в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності, які приводять до отримання нових знань.

ПРН11. Брати участь у формуванні команди дослідників для вирішення локальної задачі (формулювання дослідницької проблеми, робочих гіпотез, збору інформації, підготовки пропозицій).

ПРН12. Вміти спілкуватись в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю в певній галузі наукової та/або професійної діяльності.

ПРН13. Вміти кваліфіковано відображати результати наукових досліджень у наукових статтях, опублікованих як у фахових вітчизняних виданнях, так і у виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз.

ПРН14. Здатність використовувати сучасні інформаційні та комунікативні технології при спілкуванні, обміні інформацією, зборі, аналізі, обробці, інтерпретації джерел; здійснювати публікацію джерел з дотриманням основних археографічних правил.

ПРН15. Вміти з нових дослідницьких позицій формулювати загальну методологічну базу власного наукового дослідження, усвідомлювати його актуальність, мету і значення для розвитку інших галузей науки, суспільно-політичного, економічного життя, пам'яткоохоронної та музейної діяльності, національної чи світової духовної та матеріальної культури.

ПРН16. Ініціювати, організовувати та проводити комплексні дослідження в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності, які приводять до отримання нових знань.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Наука як особлива форма соціальної діяльності

Тема 1. Світоглядно-філософські проблеми науки

Поняття науки. Місце та роль науки у житті сучасного суспільства. Виникнення і розвиток науки. Передісторія науки. Наука і реальний практичний досвід. Перетворення науки у самостійну форму людської діяльності. Основні концепції науки в сучасності та історії розвитку суспільства. Проблема критеріїв періодизації розвитку науки. Основні періоди в історичному генезисі науки: переважно особистісно-світоглядна

орієнтація науки в суспільстві (від її виникнення до Галілея і Ньютона); переважно технологічна, матеріально-виробнича орієнтація науки (починаючи з XVII ст. і до сучасності); орієнтація на розвиток інтелектуального творчого потенціалу особистості (сучасний етап). Закономірності і критерії розвитку науки. Характерні риси та тенденції сучасного етапу розвитку науки. Наукова революція і її роль у розвитку системи наукового знання. Особливості сучасної наукової революції. Наука як соціальна система. Система сучасного наукового знання. Структура науки.

Тема 2. Наука як соціальний феномен

Наука як особливий вид пізнавальної діяльності та соціальний інститут. Наука як специфічний тип знання. Співвідношення наукового та практичного пізнання. Класифікація наук. Цінності науки. Загальні функції науки: світоглядна, інтегративна, гносеологічна, методологічна, прогностична. Соціальні функції науки: культурно-світоглядні (галузеві), функції науки як безпосередньої продуктивної сили, функції як соціальної сили, менеджерські функції. Принципи науки: універсалізму, комуналізму, незацікавленості, абсолютної неприйнятності плагіату, організованого скептицизму. Класифікація видів науково-технічної діяльності в Україні. Класифікація галузей наук. Місце правознавства у системі наук. Об'єкт правознавства. Теоретичні та історичні юридичні науки, галузеві юридичні науки, науки, що вивчають систему, повноваження, принципи діяльності державних органів, науки, що вивчають міжнародне право, прикладні юридичні науки. Головні функції юридичної науки.

Тема 3. Традиції й новації в науці

Еволюція підходів до аналізу науки у XX ст. Карл Поппер і проблема демаркації. Концепція дослідницьких програм І.Лакатоса. «Нормальна» наука Т.Куна. Концепція «неявного знання» М.Полані і багатоманітність наукових традицій. Сучасні моделі науки. Наука як куматоїд. Типи і зв'язки наукових програм. Наука і соціальна пам'ять. Дослідницькі й колекторські програми. Естафетна модель науки. Конфлікт дослідницьких програм. Новації у розвитку науки. Різноманітність новацій і їх відносний характер. Проблема незнання й відкриття у сучасній науці. Традиції й побічні результати наукових досліджень. Метафоричні програми і взаємодія наук. Переорієнтація з пошуку причин змін і розвитку на аналіз стійкості, стаціонарності й самоорганізації.

Модуль 2. Основи гносеології й методології наукових досліджень

Тема 4. Основи гносеології та методології науки

Пізнання і його види. Суб'єкт і об'єкт пізнання в класичній і некласичній науці. Головне питання гносеології. Процес пізнання як системний феномен: об'єкт, суб'єкт, засоби пізнання. Суб'єкт і об'єкт пізнання в класичній і некласичній науці. Основні положення наукового пізнання. Принципи наукового пізнання: принцип об'єктивності, принцип пояснення множини досліджуваних явищ за допомогою небагатьох загальних

підстав, принцип достатньої повноти обґрунтування, принцип системності, принцип єдності аналізу й синтезу, принцип єдності історичного і логічного, принцип сходження від абстрактного до конкретного. Рівні наукового пізнання: емпіричний, теоретичний, метатеоретичний.

Тема 5. Методи наукового пізнання. Філософський рівень методології

Наукові методи у процесі наукового пізнання: роль та функції. Поняття методу, методики, методології. Вимоги до методів наукового пізнання. Проблема класифікації методів наукового пізнання. Основні підходи до класифікації методів наукового пізнання: за ступенем загальності, за рівнями наукового пізнання, за етапами дослідження. Загальний закон пізнання (метод сходження від абстрактного до конкретного) як логічний стрижень процесу наукового пізнання, етапи його здійснення. Методи наукового пізнання філософського рівня як найбільш загальні принципи й методи наукового пізнання, що виконують регулятивну функцію по відношенню до наукового пізнання. Парадигма як інтегральна характеристика тієї чи іншої науки в певну епоху. Стель мислення та його функції: критична, селективна, вербальна, прогностична. Наукова картина світу як сукупність загальних наукових уявлень про структуру того чи іншого фрагмента об'єктивної реальності. Архетип теоретичного мислення як сукупність принципів і способів вибору і здійснення теоретичної діяльності для пояснення явищ, відбору її кінцевих результатів. Рефлексія як метод і форма теоретичної діяльності людини. Діалектика й метафізика як протилежні методологічні підходи до створення філософських систем пізнання й розуміння світу. Редукціонізм у науці та його критика.

Тема 6. Загальнонауковий рівень методології

Загальнонаукові методи пізнання. Основні напрямки формування й розвитку загальнонаукового рівня методології. Структура загальнонаукових методів: емпіричні методи, загальнологічні методи і прийоми, евристичні методи. Методи емпіричного дослідження. Спостереження як цілеспрямоване пасивне вивчення предметів дослідження та основні вимоги до нього. Різновиди спостережень. Експеримент, його особливості, види, стадії та функції. Уявний експеримент як система розумових процедур з концептуальними образами. Порівняння як емпіричний метод і вихідний пункт порівняльно-історичного методу. Описання як емпіричний метод. Підходи до вибору знакових систем позначення при описанні результатів спостереження та експерименту. Загальнологічні методи і прийоми наукових досліджень. Аналіз та його різновиди. Логічний аналіз як особливий вид аналізу. Синтез як загальнологічний метод. Синтез і емерджентність. Діалектичний взаємозв'язок аналізу й синтезу. Індукція як логічний дослідницький прийом. Види індуктивних узагальнень: популярна індукція, неповна та повна індукція, наукова індукція. Дедукція як метод. Метод абстрагування. Види та рівні (порядки) абстракцій. Філософські категорії як найвищий рівень абстракцій. Узагальнення та його види. Межі абстрагування

у науковому пізнанні. Метод аналогії. Види аналогій. Імовірнісний характер висновків аналогією та вимоги до підвищення їх імовірності. Метод ідеалізації. Відносність ідеалізації. Метод формалізації та його значення у науковому пізнанні. Метод моделювання. Предметне та знакове моделювання. Імітаційне моделювання, види імітаційних моделей. Ізоморфні та гомоморфні моделі. Матеріальні, знаково-концептуальні та символічні моделі. Мовне описання моделей, поняття тезаурусу. Евристичні методи наукового дослідження. Інтуїція, характерні риси наукової інтуїції. Методи індивідуального самостимулювання мислительного процесу. Уявний експеримент як метод. Методи колективного стимулювання мислительної діяльності. Метод експертних оцінок. Найбільш відомі методи експертних оцінок: метод Делфі, мозковий штурм, метод аналізу ієрархій.

Тема 7. Рівень спеціальних методів наукових досліджень

Спеціальні (специфічні) методи наукового пізнання. Дисциплінарні та міждисциплінарні методи. Метод конкретно-соціологічних досліджень та його прийоми. Метод контент-аналізу: поєднання номотетичних дослідницьких процедур з ідіографічними. Статистично-математичні методи. Можливості та значення сучасних статистично-математичних методів у науковому пізнанні. Метод соціально-правового експерименту як спосіб перевірки наукових гіпотез або проєктів. Кібернетичний метод та можливості й перспективи його застосуванні у пізнанні правової реальності. Порівняльно-правовий метод. Макро- та мікропорівняння. Юридична компаративістика. Формально-юридичний (нормативно-догматичний) метод, його вузько-цільове призначення. Логіко-юридичний метод. Метод альтернатив і його застосування як спосіб виявлення вразливих місць наукових гіпотез.

Тема 8. Міждисциплінарні підходи та методи наукових досліджень

Поняття методологічного підходу. Класичні методологічні підходи: історичний, термінологічний. Системний підхід як один із головних напрямків міждисциплінарної методології наукового пізнання. Неоднозначність тлумачень системного підходу. Основні завдання системного підходу. Методологічна специфіка системного підходу. Поняття системи, основні ознаки систем. Принципи системного підходу: остаточної (глобальної, генеральної) мети; єдності і зв'язаності; модульності; ієрархії; функціональності; розвитку; децентралізації; невизначеності. Системний підхід як синтез індуктивного, дедуктивного та інтуїтивного методів. Основні положення застосування системного підходу на практиці. Структурно-функціональний підхід: сутність та основні положення. Дослідження функціональних залежностей елементів системи. Застосування структурно-функціонального методу у правових дослідженнях. Некласичні (сучасні) методологічні підходи: герменевтичний, антропологічний, аксіологічний, феноменологічний. Синергетичний підхід як методологічна орієнтація у дослідженні відкритих нелінійних систем, що самоорганізуються. Основні поняття синергетики: самоорганізація,

відкритість, ентропія, нелінійність, нерівноважність, точка біфуркації, флуктуація, дисипативність, аттрактор. Патерни синергетичного мислення.

Тема 9. Логіка наукового дослідження і його етапи

Факт як достовірне знання про одиничне. Формування факту. Види фактів. Роль фактів у науковому пізнанні. Наукова проблема. Фактори впливу на спосіб постановки й вирішення проблеми. Види проблем: конструктивні, реконструктивні, нерозвинені, розвинені. Псевдопроблеми у науці. Проблемна ситуація як умова постановки проблеми у процесі наукового пізнання. Наукова гіпотеза. Структура гіпотези. Вимоги до наукової гіпотези. Види гіпотез: загальна, часткова, наукова, робоча. Основні способи перетворення гіпотез у достовірне знання. Доказ гіпотези. Основні елементи доказу: теза, аргумент, демонстрація. Взаємозв'язок між основними елементами доказу. Концепція та теорія як найбільш розвинені форми наукового пізнання. Теорія як система, що розвивається. Основні елементи теорії: підстави, об'єкти, логіка, установки й ціннісні фактори, сукупність законів і тверджень. Основні функції теорії: синтетична, пояснювальна, методологічна, прогностична. Наукова парадигма як сукупність фундаментальних наукових установок і уявлень. Роль наукової парадигми у забезпеченні спадкоємності розвитку науки й наукової творчості.

Модуль 3. Праксеологія наукових досліджень.

Тема 10. Організація наукової діяльності

Інституційна організація сучасної науки. Наукові установи: поняття та різновиди. Організаційна структура наукових установ. Правові основи організації наукових досліджень. Форми фінансування наукових досліджень. Фундаментальні та прикладні дослідження. Правознавство як галузева наука. Вчені звання та посади наукових та науково-педагогічних працівників. Форми підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів. Доктор філософії. Доктор наук. Етичні стандарти у науковій діяльності. Академічна свобода та академічна мобільність. Наукова спільнота.

Тема 11. Наукові публікації: поняття, вимоги, методика підготовки

Поняття публікації. Функції наукових публікацій. Міжнародні та національні наукометричні бази. Електронні наукові видання. Значення друкованих публікацій. Державна регламентація видавничої продукції, термінів та визначень основних видів видань. Науково-дослідні публікації: монографія, автореферат дисертації, препринт, тези доповідей, збірник наукових праць. Джерелознавчі публікації. Періодичні та неперіодичні видання. Види наукових неперіодичних видань: книга, брошура, листівка. Наукова стаття як вид наукової публікації. Оглядові, проблемні та метрологічні наукові статті. Вимоги до змісту наукових статей. Структура наукової статті. Нормативний та оптимальний обсяги наукової статті. Вимоги до публікації наукових статей для здобувача наукового ступеня. Функції наукових статей: дослідницька, оціночна, презентаційна, комунікативна. Наукова монографія як вид наукової публікації. Нормативні вимоги до

структури, обсягу, рецензування, тиражу, наявності міжнародного стандартного номера ISBN. Основні відмінності між дисертацією й монографією. Тези наукової доповіді (повідомлення). Основні вимоги до обсягу, структури та оформлення тез наукової доповіді.

Тема 12. Процес підготовки наукової роботи

Вибір теми наукового дослідження. Формулювання мети дослідження, конкретних завдань і аспектів опрацювання обраної теми. Планування наукового дослідження. Робочий план. Пошук інформації. Документальні джерела інформації. Каталоги й картотеки. Бібліографічні покажчики. Послідовність пошуку документальних джерел інформації. Робота з джерелами інформації. Використання глобальних інформаційних мереж для пошуку й використання інформації. Поняття плагіату. Моральна та юридична відповідальність дослідника за запозичення інформації.

Тема 13. Специфіка і структура наукового тексту. Основні вимоги до наукового тексту

Науковий текст як спосіб подання наукової інформації. Тексти-констатації й тексти-міркування. Первинні й вторинні наукові тексти. Основні особливості наукового тексту. Методи роботи з науковими текстами: анотування, реферування, складання тез, конспектування, складання великих інформаційних баз, логічне моделювання. Функції наукового тексту. Дисертація як науковий документ. Основні вимоги й рекомендації, що висувуються до тексту дисертаційного дослідження. Норми наукової комунікації. Правила викладення тексту дисертації. Композиційно-сміслова структура тексту. Стилїстика тексту дисертації. Основні стилі сучасної мови. Основні риси наукового мовного стилю. Функціонально-синтаксичні й спеціальні лексичні засоби. Способи викладення наукового тексту. Спростування хибних суджень і умовиводів.

Тема 14. Основні вимоги нормативних документів до оформлення та порядку захисту дисертаційних досліджень

Вимоги до структури та змісту дисертації. Загальні вимоги до оформлення дисертації. Подання текстового матеріалу. Загальні правила подання ілюстрацій. Подання таблиць. Загальні правила цитування та посилання на використані джерела. Подання виносок. Оформлення списку використаних джерел. Оформлення додатків. Підготовка автореферату (анотації). Загальні вимоги до автореферату (анотації). Структура автореферату (анотації). Оформлення автореферату. Видання автореферату. Електронний варіант автореферату. Основні етапи процесу захисту дисертації. Попередній розгляд дисертації та оформлення відзиву установи, у якій виконана дисертація. Подання дисертації до спеціалізованої вченої ради, розсилання автореферату. Підготовка до захисту дисертації. Оформлення документів атестаційної справи, порядок розгляду атестаційних справ у Міністерстві освіти і науки України. Переатестація наукових кадрів і нострифікація дипломів про присудження наукових ступенів. Позбавлення

наукових ступенів. Розгляд апеляцій, пов'язаних з присудженням (позбавленням) наукового ступеня.

4. Обсяг і структура навчальної дисципліни

Тема навчальної дисципліни	Обсяг у годинах							
	Очна форма				Заочна форма			
	Усього	У тому числі			Усього	У тому числі		
		Л	ПЗ	СР		Л	ПЗ	СР
Модуль 1. Наука як особлива форма соціальної діяльності.								
1. Світоглядно-філософські проблеми науки	6	2	0	4	6	2	0	4
2. Наука як соціальний феномен	6	2	0	4	6	2	0	4
3. Традиції й новації в науці	24	4	4	16	24	4	4	16
<i>Разом:</i>	36	8	4	24	36	8	4	24
Модуль 2. Основи гносеології й методології наукових досліджень.								
4. Основи гносеології та методології науки.	12	4	0	8	12	4	0	8
5. Методи наукового пізнання. Філософський рівень методології.	12	4	0	8	12	4	0	8
6. Загальнонауковий рівень методології.	30	8	4	18	30	8	4	18
7. Рівень спеціальних методів наукових досліджень.	24	4	0	20	24	4	0	20
8. Міждисциплінарні підходи та методи наукових досліджень.	30	8	4	18	30	8	4	18
9. Логіка наукового дослідження і його етапи.	12	4	0	8	12	4	0	8
<i>Разом</i>	120	32	8	80	120	32	8	80
Модуль 3. Праксеологія наукових досліджень.								
10. Організація наукової діяльності.	12	4	0	8	12	4	0	8
11. Наукові публікації: поняття, вимоги, методика підготовки.	18	4	4	10	18	4	4	10
12. Процес підготовки наукової роботи.	12	4	0	8	12	4	0	8
13. Специфіка і структура наукового тексту. Основні вимоги до наукового тексту.	18	0	0	8	18	0	0	8
14. Основні вимоги нормативних документів до оформлення та порядку захисту дисертаційних досліджень.	24	8	4	12	24	8	4	12
<i>Разом</i>	84	20	8	46	84	20	8	46

Усього годин / кредитів ECTS	240 / 8,0	60	20	160	240 / 8,0	60	20	160
------------------------------	-----------	----	----	-----	-----------	----	----	-----

5. Теми лекційних і практичних занять

5.1. Теми лекційних занять

Теми навчальної дисципліни	Теми лекцій	Обсяг у годинах	
		Очна форма	Заочна форма
Модуль 1. Наука як особлива форма соціальної діяльності.			
1. Світоглядно-філософські проблеми науки	1. Світоглядно-філософські проблеми науки	2	2
2. Наука як соціальний феномен	2. Наука як соціальний феномен	2	2
3. Традиції й новації в науці	3. Традиції й новації в науці	4	4
Модуль 2. Основи гносеології й методології наукових досліджень.			
4. Основи гносеології та методології науки.	4. Основи гносеології та методології науки.	4	4
5. Методи наукового пізнання. Філософський рівень методології.	5. Методи наукового пізнання. Філософський рівень методології.	4	4
6. Загальнонауковий рівень методології.	6. Загальнонауковий рівень методології.	8	8
7. Рівень спеціальних методів наукових досліджень.	7. Рівень спеціальних методів наукових досліджень.	4	4
8. Міждисциплінарні підходи та методи наукових досліджень.	8. Міждисциплінарні підходи та методи наукових досліджень.	8	8
9. Логіка наукового дослідження і його етапи.	9. Логіка наукового дослідження і його етапи.	4	4
Модуль 3. Праксеологія наукових досліджень.			
10. Організація наукової діяльності.	10. Організація наукової діяльності.	4	4
11. Наукові публікації: поняття, вимоги, методика підготовки.	11. Наукові публікації: поняття, вимоги, методика підготовки.	4	4
12. Процес підготовки наукової роботи.	12. Процес підготовки наукової роботи.	4	4
14. Основні вимоги нормативних документів до оформлення та порядку захисту дисертаційних досліджень.	13. Основні вимоги нормативних документів до оформлення та порядку захисту дисертаційних досліджень.	8	8
<i>Разом</i>		60	60

5.2. Теми практичних занять

Теми навчальної дисципліни	Теми практичних занять	Обсяг у годинах	
		Очна форма	Заочна форма
Модуль 1. Наука як особлива форма соціальної діяльності.			
3. Традиції й новації в науці	1. Традиції й новації в науці	4	4
Модуль 2. Основи гносеології й методології наукових досліджень.			
6. Загальнонауковий рівень методології.	2. Загальнонауковий рівень методології.	4	4
8. Міждисциплінарні підходи та методи наукових досліджень.	3. Міждисциплінарні підходи та методи наукових досліджень.	4	4
Модуль 3. Праксеологія наукових досліджень.			
11. Наукові публікації: поняття, вимоги, методика підготовки.	4. Наукові публікації: поняття, вимоги, методика підготовки.	4	4
14. Основні вимоги нормативних документів до оформлення та порядку захисту дисертаційних досліджень.	5. Основні вимоги нормативних документів до оформлення та порядку захисту дисертаційних досліджень.	4	4
<i>Разом</i>		20	20

6. *Форми педагогічного контролю, засоби та критерії оцінювання результатів навчання*

1. Поточний контроль знань.

Оцінювання знань аспірантів з навчальної дисципліни «Організація та методологія наукових досліджень» здійснюється на основі результатів поточного контролю (ПК). Загальним об'єктом оцінювання знань аспірантів є відповідні частини навчальної програми дисципліни, засвоєння яких перевіряється під час ПК.

Завданням ПК є перевірка розуміння та засвоєння навчального матеріалу, здатності осмислити зміст окремих тем чи розділу, умінь застосовувати отримані знання при вирішенні дослідницьких завдань.

Об'єктами ПК знань аспірантів є: систематичність та активність роботи на лекціях, семінарських заняттях (відвідування відповідних форм навчального процесу, активність та рівень знань при обговоренні питань),

виконання контрольних завдань, інші форми робіт. Оцінювання результатів ПК здійснюється викладачем наприкінці вивчення навчальної дисципліни.

2. Підсумковий контроль знань.

Підсумкове оцінювання рівня знань аспірантів здійснюється на основі результатів поточного (ПК) та підсумкового контролю знань аспірантів (ПКЗ) за 100-бальною шкалою. Завдання, що виносяться на ПКЗ, оцінюються від 0 до 60 балів.

ПКЗ з дисципліни «Організація та методологія наукових досліджень» проводиться у формі іспиту з основних питань, що потребують творчої відповіді та вміння синтезувати здобуті знання з сучасними соціальними і правовими проблемами та дослідницькими завданнями.

Конкретний перелік питань та завдань, що охоплюють увесь зміст навчальної дисципліни, критерії оцінювання екзаменаційних завдань, послідовність і час їх складання, визначають викладачі кафедри та повідомляють аспірантам на початку навчального семестру.

Екзаменаційний білет містить три питання. Відповідь на кожне питання оцінюється від 0 до 20 балів.

Питання для підготовки до іспиту розміщено в АСУ та у Навчально-методичному посібнику з навчальної дисципліни «Організація та методологія наукових досліджень» для аспірантів (здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії) / уклад.: О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2020. 40 с. URL: <http://acs.nlu.edu.ua/materials/view.php?id=4246>.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів:

Поточний контроль			Іспит	Сума
Практичні заняття				
Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3	max 60	max 100
max 10	max 15	max 15		

Критерії оцінювання з дисципліни «Організація та методологія наукових досліджень»

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті	Max 5	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	4	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	3	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.

Іспит	Max 60	<p>1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в інноваційних наукових доктринах та концепціях дисципліни.</p> <p>2. Використання знань з основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою для аргументованої відповіді на іспиті.</p> <p>3. Рівень самостійного засвоєння знань з дисципліни та використання отриманих результатів для аналізу явищ соціальної дійсності.</p>
	55	<p>1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни.</p> <p>2. Використання знань з основної літератури та ознайомлення з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою для аргументованої відповіді на іспиті.</p> <p>3. Рівень самостійного засвоєння знань з дисципліни та використання отриманих результатів для аналізу явищ соціальної дійсності.</p>
	50	<p>1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих неточностей.</p> <p>2. Використання знань з основної літератури рекомендованою кафедрою для аргументованої відповіді на іспиті.</p> <p>3. Рівень самостійного засвоєння знань з дисципліни та використання отриманих результатів для аналізу явищ соціальної дійсності.</p>
	45	<p>1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі достатньому для подальшого навчання і майбутньої професійної діяльності.</p> <p>2. Використання знань з основної літератури рекомендованою кафедрою для аргументованої відповіді на іспиті.</p> <p>3. Помилки і суттєві неточності у відповіді на іспиті за наявності знань щодо їх самостійного усунення або за допомогою викладача.</p>
	40	<p>1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі достатньому для подальшого навчання і майбутньої професійної діяльності.</p> <p>2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою.</p> <p>3. Помилки у відповіді на іспиті за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.</p>
	35	<p>1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни.</p> <p>2. Наявність помилок у відповіді на іспиті.</p>
Min 0	<p>1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу,</p>	

	передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.
--	---

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни «Організація та методологія наукових досліджень» виставляється у залікову книжку відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов’язковий повторний курс		0 – 34

7. Інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

7.1. Література

Основна література

Афанасьєва Л. В. та ін. Філософія науки: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Мелітополь: Люкс, 2011. 207 с.

Гордієнко С. Г. Молодому науковцю коротко про необхідне: науково-практичний посібник. Київ: КНТ, 2007. 92 с.

Грабченко А. І., Федорович В. О., Гаращенко Я. М. Методи наукових досліджень: навчальний посібник. Харків: НТУ «ХПІ», 2009. 142 с.

Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методи правового дослідження. *Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т.* Харків: Право, 2017. Т. 2: Філософія права / редкол.: С. І. Максимов (голова) та ін. С. 456-459.

Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методологія наукових досліджень: підручник. Харків: Право, 2019. 368 с.

ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. [Чинний від 2015-06-22]. Вид. офіц. Київ, 2016. 16 с.

ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с

Додаткова література

Батай Ж. Внутренний опыт / пер. с фр., послесл. и коммент. С. Л. Фокина. Санкт-Петербург: Аксиома: МИФРИЛ, 1997. 333 с.

Бодрийяр Ж. Симулякры и симуляции / пер. с фр. А. Качалова. Москва: ПОСТУМ, 2016. 238 с.

Бурак П. М. Философия и методология науки. Минск: БГТУ, 2008. 286 с.

Водопьянов П. А., Буряк М. Философия и методология науки. Минск, 2006. 128 с.

Делез Ж. Логика смысла / пер. с фр. Я. И. Свирского. Москва: Академический проект, 2011. 470 с.

Деррида Ж. Письмо и различие / пер. с фр. Д. Ю. Кралечкина. Москва: Акад. проект, 2000. 319 с.

Дзєбань А. П., Яроцький В. Л. Общеметодологические и эвристические аспекты современных цивилистических исследований. *Методология исследования проблем цивилистики: сб. ст. посвящ. памяти проф. А. А. Пушкина* / под ред. Ю. М. Жорнокуя и С. А. Слипченко. Харків: Право, 2017. С. 176-205.

Дзьобань О. П., Яроцький В. Л. Соціологічний та аксіологічний напрямки сучасних правових досліджень. *Інформація і право*. 2018. № 1 (24). С. 5-13.

Дутковський І. Взаємодія традицій і новацій у науці. *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць*. 2013. Випуск 73 (№ 6). С. 136-138.

Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. Київ: «Слово», 2009. 240 с.

Лиотар Ж. Состояние постмодерна / пер. с фр. Н. А. Шматко. Москва: Ин-т эксперим. социологии; Санкт-Петербург: Алетейя, 1998. 159 с.

Пилинський М. М. Мовна норма і стиль. Київ: Наукова думка, 1976. 288 с.

Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови: підручник. 3-є вид., перероб. та доповн. Тернопіль, 2000. 248 с.

Пунченко О. П. Методологічні новації у сучасному науковому пізнанні. *Гуманітарний вісник ЗДІА*. 2014. № 57. С. 27-37.

Роджерс Е. М. Дифузія інновацій / пер. з англ. В. Старка. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2009. 591 с.

Фуко М. Слова и вещи: Археология гуманитарных наук / пер. с фр.; вступ. ст. Н. С. Автономовой. Санкт-Петербург: АОЗТ «Галисман», 1994. 405 с.

Шерман О., Токарська А. Юридичне документознавство: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Львів: ЛьвДУВС, 2010. 135 с.

7.2. Інтернет-ресурси.

Електронний архів-репозитарій Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/782> (дата звернення: 10.06.2020).

Навчально-методичні матеріали Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. URL: <http://acs.nlu.edu.ua/materials/list.php> (дата звернення: 11.06.2020).

Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua> (дата звернення: 11.06.2020).

Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2020).

7.3. СЕНМК.

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри філософії URL: http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=120:kafedra-f%D1%96losof%D1%96%D1%97&Itemid=151.

7.4. Матеріально-технічне забезпечення навчальної дисципліни

Передплачено доступ до Інформаційно-правових систем ЛІГА:ЗАКОН (Система ГРАНД та Система аналізу судових рішень VERDICTUM). Доступ можливий у залі правової інформації Навчально-бібліотечного комплексу (вул. Пушкінська 84-А, 3 поверх).